

אליעזר בר-לב

בכלי חרסינה: צליל סדק

אולם מאז פנייתו עברו שבוע אחר שבוע מבלי שיבוא כל סימן על פעולה משטרית. בלבי התחלתי מתמרמר על חוסר-הפעולה של המשטרה — עד אשר קראתי את הידיעה על תפיסת האיש המבוקש. במיוחד הייתי נרעש למקרה שהיועץ המשפטי, חיים כהן, בכבודו ובעצמו, נטל את האחריות המלאה על שכמו להכריז בפני השופט ובמסיבת עיתונאים מיוחדת בבניין הכנסה, שויקטור מיוזאן הוא שרצח את הילדה.

לא היה בלבי כל ספק כי אכן מיוזאן הוא האיש המבוקש. הנימוקים והתיאורים של האיש התאימו התאמה מפליאה לאותו טיפוס שהצטייר במוחי כמסוגל להתעלל בילדה רכה ולרצחה. ואני תיקנתי בלבי את דברי הביקורת התרועמות שהבאתי נגד המשטרה; כמעט שהתביישתי על שהעזתי לחשוב את עצמי חכם ונריו מננה.

הפריצה הראשונה באמונתי באה כשחזרתי הביתה. בני סיפר לי כי בשיזור החדשות סופר שאשתו של ויקטור מיוזאן טענה כי בעלה היה עמה כל אותו יום הרצח בבית. היה זה כאילו נשמע צליל של איוה סדק בתוך מלי חרסינה מושלם. ברם, קיבלתי ידיעה זו בבת-צחוק ואמרתי לעצמי: הן אשת הפרוע אשה זו, וכי מה תאמר אם לא משהו לזכות? למחרת החג פירסמו העיתונים את הפרשה ביתר פירוט. רוט בין השאר קראתי כי אותה אשה הציגה יומן פרטי, כהוכחה על נכונות דבריה. נימוק נוסף לא רק חיזק את סברתי שהאשה עושה כל מאמץ כדי להציל את בעלה מתור צאת מעשיו. עמדתה נראתה לי כמעשה אוילי, העלול להטיל חשד גם עליה כי לא זו בלבד שבעלה עשה את המעשה, אלא שהיא היתה שותף בידיעה עליו, אולי אמן קצר אחרי שהוא נעשה.

גם העובדה שהזוג עזב את ביתו במחנה-ישראל למחרת יום הרצח נוסע עד קיבוץ עין-גב, נראתה כנסיון של אשה זו למלט את נפש בעלה מקרבת מקום הרצח.

„בעלי לא רצח את הילדה“

בכל זאת לא יכולתי להשתחרר מן ההרגשה המזורזה כי עלול להיות משהו בדבריה של האשה. בבואי הביתה, אחרי יום עבודתי במשרד, גברה איהמנוחה הפנימית עד כדי כך, שלמרות עייפותי ולמרות שחזרתי ואמרתי לעצמי שאין כל מקום לפיקפוקים ולספקות, לא יכולתי להרדם. קמתי ממיטתי וכמעט נגד רצוני ונגד הכרתי ירדתי עם ערב היום למחנה-ישראל. ללא תכלית ברורה דפקתי על החדר של שרה (גינה) מיוזאן בצריף מס' 178.

הופעתי בלבלה לגמרי את גינה מיוזאן. היא לא הבינה מדוע פונה אליה אדם שאינו לא עיתונאי, לא עורך-דין, לא חוקר והיא לא בעל כל מעמד צבאית אחר. היא ביקשה את תעודת הזהות שלי; אך לא היה בה שום דבר חוץ מהפרטים השיגורתיים שהעניו כי הגני בן-אדם — ותו לא. אמרתי לה שבאתי לברך ולבדוק את טענותיה ושאלו אמצאן נכונות אהיה מוכן לעזור לה ככל שאוכל, מבלי לבקש לא רק שכר אלא גם לא תודה עבור זה.

ראיתי לפני אשה צנומה, דקת-גו, נמוכת-קומה, חנינית ועדינה למדי. עד מהרה נכנסנו לפרטי הפרשה ומאופן די-בורה והתנהגותה החופשית והטבעית, עמדתי מיד על כך שאדם ישר וגלוי-לב לפני. הדבר הראשון שעניין אותי היה טיבם של היומנים שהיא נוהגת לרשום בהם קורות חייה היומיומיים ואשר הציגה למשטרה כהוכחה כי בעלה אמנם לא עזב את הבית באותו יום.

היא הראתה לי כמה מחברות דקות של בית-ספר, ש' דפיהן מכוסים כתב צרפתי צפוף. לא היו שום רוחים, שום סעיפים לא סימנה את המעבר מיום ליום. ביומן כזה, שהי' תכנעתי, אין כל אפשרות להוסיף משהו לאחר הכתיבה, מבלי שזה יתגלה.

כאשר שאלתי מה היתה הרישמה של היום הקריטי, הוא ה-14 בפברואר 1953, ענתה בפשטות: „רשמתי — עשינו הכנות לנסיעה לטבריה.“ ברשימה זו, ברור שהרושמת לא באה להוכיח שבעלה היה אותו יום בלי הפסק עמה ב' חדר ולא יצא, לשעה או שעותיים או יותר, את ביתם.

אילו חפצה גינה להציג ברשימה זו אליבי לטובת בע' לה היתה כותבת בפירוט שלא עזב את החדר אף לשעה אחת.

נמלאתי רגשות דרך-ארץ והערצה לגבי האשה הקטנה והחנינית. לא יכולתי גם שלא להעריך את אומץ רוחה ועמידתה בכבוד על טענתה והאיתנה, עליה חזרה שוב

ורשו: „בעלי היה עמי כל אותו היום. בעלי לא רצח את הילדה.“

כתובות מתוך החשיכה

כאשר עזבתי את ביתי הודעתי כי ודאי אחזור כעבור שעה-שעתיים, אך שיחתנו נמשכה שעה אחרי שעה, מבלי שנרגיש בכך. כאשר הפסקנו, היה זה כבר קרוב לשתיים אחרי צהרי. אולם הפרטים שאספתי היו בעלי ערך מכריע. היא ספרה לי כי בבוקר אותה שבת, 14 בפברואר, עת שעסקו בהכנות לנסיעה למחרת היום לעין-גב, הביע ויקטור את רצונו לסור לכפר סלמה, להודיע ש' אצל מכרים על מקום המצאו ועל שלומו של אחיו מרקטו. * לשם כך ניגש לאופניים הישנים שלו והחל בתיקונם.

היא טענה, ובצדק, שאילו חפצה לחפות על פשעים של בע' לה, לא היתה מדברת על נקודה זו, מכל מקום, לא יצאה הנסיעה על האופניים לופעל, מאחר שהיא דרשה ממנו להשאר בבית, לטפל בהכנות לנסיעה. ויקטור לא סיים את הטיפול באופ' ניו, החזירם למחסן. ביקשתי מנינה את כתבתו של אותו קרוב בכפר סלמה אולם היא לא יכלה לתת לי אותה.

בסוף השיחה הציצו לי גינה ואמה הלנה מיטה בחדר הסמוך לחדרן, בו התגורר קרוב-משפחה אחד של ויקטור, בשם מישל קרולה, אדם מוזר, טובל מליקויי-דיבור ומנדוני שיונה. איש מבודד זה לא היה מוכנס, כפי שהבנתי, לתוך חוג בני המשפחה הגרים באותה המעברה, וכפי הנראה עמד משך כל שיחתנו והקשיב לה מבחוץ.

כאשר שכבתי על מיטתי לידו ואמרתי לשקוע בשינה, החל קרולה, ששכב ליד הקיר מזויל, לגמגם כל מיני מלים בלתי מובנות עד שלא יכולתי לישון. במאמצים רבים הב' חנתי כי חזר שוב ושוב על טענתו כי עלי לסור לכפר סלמה ולראות שם איש בשם ארמנדו מיוזאן. הוא פרש בי שמותיהם של עוד שני אנשים, צייץ את מקומות מגוריהם בעומרו עד כך כי חוהב לי לראות אותם. קפצתי מהמטה ורשמתי בהתרגשות את הכתובות ששמעתי מתוך החשכה. לא סיללתי באותו רגע על נסמרה לי אינפורמציה גורלית.

סימן אנושי גדול

דבר אחד היה ברור לי: גינה מיוזאן היתה גורם אשר לא רק שלא היה מקום לדול בו, כי אם לכבד אותו. לפי כך התלחתי לפעול לטובתה עד הסוף. למחרת היום התקשרתי עם אחד האנשים שצוינו על-ידי מישל קרולה: דוד דרסא, תושב שכונת הקהילה, שם הכרתי את דודנו של ויקטור, בחור בן 18, בשם יוסף קרולה גייסתי מיד לפעולה.

אתו יצאתי בשבת בבוקר לכפר סלמה לרשותי עמד שם אחד בלבד: ארמנדו מיוזאן. דרכו הכרתי גם את אביו, דוד מיוזאן, מהנכבדים שבהודי מצרים, מי שהיה פעם מהני של ויקטור, שאילו התחנך זה לבוא ולשאלו על אחיו מרקטו. הוא הודיע לי כנסיון של ויקטור לא הופיע בשבת הקריטית אצלם. התברר כי בסך הכל ביקר ויקטור אצל משפחה זו חודשים אחדים לפני יום השבת, וגם זאת בימי חול רגילים.

מסלמה יצאנו לעבר מקום הפשע ולקיבוץ אפעל. קרוב לחצות דפקתי על דלתו של אבי הילדה, אברהם לויץ, משרת ביקורי זה, בלויח הצעיר יוסף, וציגו של רוצח הילדה, כביכול, היתה מיוחדת במינה. רצייתי לגייס את ההורים השכולים לעזור לנו בפעולתנו לטובת ויקטור.

היה זה מעמד מוזר ורבי-משמעות. שלושטנו וישבנו על אחת המיטות של בית לויץ: האב מימיני, קרובו של ויקטור משמאלי (אמה של רחל לא היתה בבית). אברהם לויץ הראה מיד הבנה ונכונות לתמוך ברעיוני, אם יתגלו ספקות באשמתו של ויקטור מיוזאן. יום ארץ, יגע ועשירי רשמים זה נגמר, איפוא, בסימן אנושי גדול.

„שמעון שמעון בעתודות“

אולם כל זה לא ענה עדיין על הדין: האם ויקטור מיוזאן רוצח או חף מפשע? ההכרעה נפלה ביום המחרת, ביום א', ה-24 במאי, בשעה שתיים אחרי צהות.

ביום זה, בערב, סרתי שוב לגינה מיוזאן לביורו מחדש של כל פרטי חייה, חיי בעלה והמאורעות שהיו כרוכים בי פרשת ההאשמה נגדו. הבעייה המעיקה ביותר היתה כיצד לאמת אם טענת אשתו שהוא היה כל אותו יום וכל אותו ערב בבית, עד לכתם לישון.

לביטוס טענתה זו עמד לרשותה זוג ידידים שכנים, ג'ק ורוז רופא, יוצאי מצרים, מכובדים ובעלי מעמד לשעבר. הזוג הזה בילה עם ויקטור וגינה את השעות של אחר הצה' רים באותה שבת. בעדותם לפני המשטרה, באפרייל-מאי, היינו כחודשיים וחצי אחרי ליל הרצח. העריכו כשעת פרי-חם ממשפחה מיוזאן את השעה שש וחצי בקירוב ואילו גינה, שנתקרה על-ידי המשטרה בנפרד, מסרה את השעה חמש, משעה זו והלאה לא היתה קיימת עוד, בראשונה, כל עדות מסייעת.

שעה זו, חמש אחר הצהריים, היתה כמובן, מאד נוחה למשטרה, כדי לבנות עליה את הטענה שלויקטור מיוזאן היה מספיק זמן לעלות על אופניו ולצאת, כביכול, לעבר סלמה — אלא שבדאי שינה את דעתו ובמקום לנסוע למכריו בסלמה, סטה מדרכו ליד הצטלבות הכבישים יהוד — רמת-גן, פנה משם לעבר שיכון מפרה, שם מצא את הילדה רחל לויץ, חטפה ממקום מגוריה והובילה למקום הפשע.

* בניגוד לשמועות שהופצו, לא מתו כל בני משפחת מיוזאן מחוליית-רוח. מיוזאן שלוש שנים נשואות ובריאות החיות במצרים.

אני מוכן להשבע!

שעת שובו של ויקטור מיוזאן ממעשה הרצח, כביכול, לא היתה מוגדרת ולא הוגבלה על-ידי עדויות אנשים אחרים. והנה אירע שתוך כדי שיחתי ארוכת-השעות עם גינה, פסקו לפתע דבריה וניכר היה שמשעה צף ועולה בזכרונה. עיניה ניבטו למשהו רחוק בנפיש, היא שקעה בהרהור מיו' חד, עד שהופיע חיוך קל על פניה, ובבת-צחוק של שמחה פשעה בצעקה: „הו, עכשו אני נזכרת... במוצאי שבת, בשעה שבע, שהינה בראדיו הקטן שלנו שידור שאנחנו אוהבים מאד. זה הזמן הסכיח בשם: „שמעון שמעון בעתו-דוח“, בשפה הספנוילית. אני זוכרת את זה מצויין. היינו עסוקים שנינו, ויקטור ואני, בהכנת החפצים לקראת הנסיעה לטבריה. אני זוכרת שציפינו לדברי שמעון שמעון האהוב עלינו, לשמוע כמה יבדח אותנו הערב. ופתאום הוא הודיע לאשתו מרים שהוא מרגיש עייף וחלש ומציע לה שתצא עמו לחופשה.“

„היודעת את, אשתי“, אמר שמעון שמעון, „בואי וגסע מחר לבלות חופשתנו בטבריה, על חוף הכנרת היפה...“ כשאני שמעתי את הדברים צחקתי ואמרתי לויקטור: מה אתה אומר על זה? גם הם נוסעים מחר לטבריה! אחר כך ביקשתי ממנו: ויקטור, רוץ מהר למשפחת רופא ואמור להם לפתח את המקלט שלהם שימעו גם הם את השידור הזה! ויקטור הלך מיד אליהם. הוא חזר כעבור רגעים אחדים.“

פעולה בארבע לפנות בוקר

זאת היתה נקודת ההכרעה. ישבתי מול גינה, רכזן אליה, בפנינת החדר וראיתי כיצד עולה זכרון נעלם. הודעתה זו של אשתי ויקטור על שעת המצאם יחד — שעה שבע של מוצאי שבת, 14 בפברואר 1953 — נתגלתה בפני בטבי-עיות ובספונטניות מלאה, ללא כל בקשה אחרי סימנים מיו' חדים, שעה ששוחנו על נושאים אחרים לגמרי. שמעתי את דבריה אלה, והרגשתי שכאן נפל דבר. ראיתי ושמעתי דברי אלוהים חיים. ברגע זה הוועזתי עד מעמקי נפשי, כי ב' רגע זה ידעתי ככל לבבי ונפשי: ויקטור מיוזאן לא רצח את הילדה רחל לויץ. השעה השביעית בה הקשיב, יחד עם אשתו, לביחותיו של שמעון שמעון, היתה בדיוק אותה שעה בה הוביל הפרוע, האלמוני עדיין, את רחל לויץ ל' מקום הפשע.

החשתי שעה קלה, אף היא החרישה; אחר-כך בררתי פרטים נוספים רבים ומגוונים ובשעה ארבע לפנות בוקר פתח' תי בפעולה הממשית הראשונה לשחרורו של ויקטור מיוזאן מאשמת רצח. כתבתי לגינה את מכתבה הראשון לראש מחלקת החקירות, הקצין הופשטר, בו אני מודיעה לו, וקובלת לפניו על התנהגותם הגסה של הוגי המשטרה, שעה שביקרה אצלם במטה המחוז כדי לברר פרטים על האשמת בעלה. בפגישה זו הטיחה בפניהם כי כל פעולתם נגד בעלה לא היתה אלא קומדיה. יחד עם זאת ביקשה שיחזירו לה היומנים שהוחרמו, ודרשה גם את הרשות לבקר אצל בעלה.

ילדה או תרנגולת

נחזור, בקיצור, על טענת המשטרה להוכיח כביכול, שויקטור רצח את הילדה.

ויקטור השמיע, בבית חול-ירוח שאילו הוכנס כחבר קופת-חולים כזיר, חודש וחצי אחרי רצח הילדה, דברי הבל ובלבול-ידעת, בתוכנם אמר שהוא חנק איזו ילדה. דב' איש אלה נרשמו על-ידי גליון נייר והוצגו לפני אשתו בשעת ביקורה הראשון, שבוע ימים אחרי הכנסו לבית החולים. לפי מיטב זכרונה, זהו תוכנם: „לקחתי ילדה על אופניים ברמת-גן. היא שרטה לי ביד. אני חקתייה השלכתי אותה לתוך איוה נהר. הלכתי עם המשטרה והגדוני לבקש את הרוצח, כדי שלא ידעו שאני הוא. נסענו לטבריה, רצ' תי להביא בזה כפרה עבור הילד שלי. אך אינני זוכר את היתה זו ילדה או תרנגולת.“ רופאי המוסד העירוני את תשומת לבו של המשטרה על החולה החדש הטוען כי חנק ילדה, שמא דבריו אינם רק דברי-הבל ורעות-רוח, אלא דבר של ממש קיים מאחוריהם. המשטרה נאחזה במציאה זאת. היא טוענת שויקטור הכיר את המפתח השודי שנמצא ליד גופת הילדה כמפתחו שלו. היא גם טוענת שמפתח זה זוהה ככחוד מכלי העבודה של חברת אלקו, מקום עבודתו של ויקטור. טענה נוספת היא, שויקטור מיוזאן הר' ליער את החוקרים לכל המקומות הקשורים עם מעשה הח' טיפה, האונס והרצח של הילדה, בשיכון מפרה; במינה הח' שוכה ליד חיריה. המשטרה מסתמכת על השעה חמש כשעת הפרידה של הזוג רופא מחברתם של ויקטור וגינה. ברם, — לעדות האשה, כי גם אחרי כך היה ויקטור עמה בבית, אין המשטרה מוכנה לת אמון.

היועץ המשפטי של הממשלה, חיים פהן, שבחן את כל הנתונים האלה, ערוכים ומסודרים במיק, בוק ומצא שויקטור אשם בפשע. יש לשער כי הד"ר צבי ויניק, מנהל המוסד בו נמצא מיוזאן, סמך את ידו על כל המקנות, לקח על עצמו את האחריות המדעית להאשמה הכבדה.

הכל אתה שפיר, רק דבר אחד, צניע וקטן לכאורה, שכח כבוד היועץ המשפטי לעשות: להזמין אליו את הגב' רת מיוזאן ולשמוע מפיה, ולו במקצת, ממני מה ולמה היא טוע' נת שבעלה היה עמה בבית ולא יצא ממנו, גם בשעות בהן נרצחה הילדה.

ילד חולה וחוסר עבודה

כנגד סיפוריה של המשטרה, הגה סיפור המעשה כפי שהיה: ימים מספר לפני אותה שבת, הכניס הזוג מיוזאן את (המשך בעמוד 6)

* אחר-כך גילתה לי כי מחשבתה הראשונה בראותה אותי היתה: „זהו הרוצח שבעלי טובל בגללו!“